

"Meneer de voorzitter, wanneer er bij mij in het atelier een rijke man komt die in hotel Ittmann geloged is en hij vraagt: "Wat kost dat schilderij?", dan noem ik een gepeperde prijs en als hij het dan koopt, zet ik er nog wat bij op als ik het schilderij in het hotel moet bezorgen.

Maar als er een man en een vrouw komen, mensen zoals die nu dit stukje grond willen kopen en hij zegt tegen haar:

"Vrouw, dat schilderijtje krijg je van mij als je jarig bent" en zij zegt: "Man, dat krijg je van mij van de kinderbijslag", dan pak ik dat schilderij in en zeg: "Hier beste mensen, neem mee, en wees er gelukkig mee".

Zeker, ik weet dat Lussenburg een idealist was met vaak ideeën die niet verwezenlijkt konden worden, maar toch dwong hij respect af bij velen. Maar zeker in de politiek moet je juist realistisch zijn. Fel heeft Lussenburg zich verzet tegen het rooien van de bomen in de Laan. Voor het oude gemeentehuis staat nog één zo'n oude linde, welke gespaard bleef. Na het rooien van de Laanbomen kwam Lussenburg bij het gemeen-

tehuis, zette zijn fiets tegen de oude lindeboom, gaf een ferme klap tegen de schors en zei: "Zo, ouwe, jou hebben ze niet te pakken gekregen!" (wordt vervolgd)

Jos Lussenburg

Het bedrijfsleven in Nunspeet na 1950

Eric de Graaf

Situatie rond 1950.

Vroeger, toen op de Veluwe zandpaden de belangrijkste verbindingswegen waren, werd weinig gereisd en nog minder vervoerd. 's Winters waren de paden nauwelijks voor karren begaanbaar en in de zomer kon je ook geen zware vrachten over niet - verharde wegen verplaatsen. In het noorden en westen van Nederland maakten de vele waterwegen vervoer per schip mogelijk, maar op de Veluwe ontbraken rivieren en kanalen. De dorpen waren dan ook in belangrijke mate zelfvoorzienend. Pas in 1830 werd op de Noordwest - Veluwe de Zuiderzeestraatweg aangelegd en omstreeks 1863 kwam de spoorlijn tussen Amersfoort en Zwolle tot stand. Nunspeet raakte verlost uit zijn isolement. Er kon ontwikkeling plaats vinden. In die tijd werkte praktisch iedereen nog in de landbouw: de boeren, hun gezinsleden en de losse arbeiders of dagloners. Voor de laatste gold het bezwaar dat er slechts een

deel van het jaar werk was, in de zomer. 's Winters was er weinig te doen bij een boer en als gevolg daarvan was er bij dagloners en hun gezinnen geen inkomen en werd er veel armoede geleden. De diaconieën van kerken hebben gedaan wat ze konden ter verlichting van die armoede. Ook de burgerlijke gemeente deed wat ze kon. De belangrijkste oplossing voor dit probleem was vanzelfsprekend werkgelegenheid scheppen voor de landarbeiders, het liefst buiten de landbouw.

In 1947 werkte nog ongeveer 37% van de beroepsbevolking in de agrarische sector: dat waren nog 911 personen. Maar er kwam bijna geen nieuwe landbouwgrond bij. De gemeente wilde wel ontginnen, maar kreeg van de provincie geen toestemming. En door mechanisatie onder anderen kon alleen maar verwacht worden, dat de landbouw werkkrachten zou afstoten. Het gemeentebestuur heeft de op-

Spoorwegovergang Elspeterweg

lossing voor deze problematiek gezocht in industrialisatie. Het beleid was gericht op het bouwrijp maken van industrieterreinen en het zorg dragen van goede verbindingen ernaartoe. De fabrieken zouden zich dan wel melden.

Natuurlijk waren er kort na de oorlog al fabrieken in Nunspeet, in 1947 werkten ongeveer 900 personen in de industrie. De belangrijkste bedrijven in Nunspeet omstreeks 1950 waren onder meer:

- V.V.M. Vereenigde Veluwsche Melkproductiefabrieken (230 werknemers),
- Staal-en Houtbouwindustrie J. Kuipers (250 werknemers) en Maatschappij De Veluvine, verffabrieken (50 werk-

nemers). Met name het laatste bedrijf had een goede naam onder de Nunspeetse bevolking wat betreft het personeelsbeleid.

Veranderingen na 1950

Het gemeentelijk industriebeleid had succes. Nieuwe bedrijven kwamen naar Nunspeet en hebben velen aan een vaste baan geholpen.

Voorbeelden zijn: De bedrijven van de Aarding Group, Shimano Europe BV, de Gecombineerde Pluimvee Slachterijen, B & C Products B.V. de Gresbo, de Nederlandse Pakketdienst en vele kleinere bedrijven zoals Bokhorst B.V. Grafisch Bedrijf.

Notariaat **Pieltjes**

**Een kantoor waar alle notariële diensten
enthousiast worden geleverd.**

Notariaat Pieltjes
Laan 57

8071 JH Nunspeet

Tel: 0341-254041

Fax: 0341-258506

E-mail: notaris@pieltjes.knb.nl

Einde 2004 werkte nog steeds 31 % van de beroepsbevolking in de industrie, landelijk gezien een hoog percentage. In de landbouw werkte slechts 1% van de beroepsbevolking en de resterende 68 % was actief in de dienstverlening. Anno 1950 was het aantal werknemers in de diensten klein, ongeveer 30% van de beroepsbevolking. De middenstand was van belang, de gezondheidszorg (sanatoria en kindertehuizen) en de ambtelijke en zakelijke dienstverlening. De Horeca, vallend onder de zakelijke diensten, omvatte bijvoorbeeld maar 3,5% van de beroepsbevolking in Nunspeet. Het belang ervan is veel groter geweest dan dit cijfer aangeeft (pensions, verhuren van kamers en dergelijke). Dat het gemeentebestuur aan het toerisme veel belang hechtte blijkt wel uit het feit dat in 1948 het openluchttheater in het Oranjepark 1948]is gebouwd ,waar 'cultureel verantwoorde voorstellingen konden worden gegeven'.

Er waren drie banken: de Amsterdamsche Bank N.V. – Incassobank onder leiding van de heer D.W.L. Milo en voorts De Coöperatieve Boazbank –[later opgegaan in de Ned. Middenstandsspaarbank] en de Boerenleenbank onder leiding van de heer D. Lokhorst.

Zoals uit de cijfers blijkt, van rond 30% naar 68%, is de groei van de dienstensector zeer groot geweest. Zoals eerst de landbouw mensen afstootte , gebeurt dit nu bij de industrie. Veel productie gaat naar het buitenland en de niet-commerci-

ele diensten (overheid, gezondheidszorg, onderwijs) breiden zich uit. De zakelijke dienstverlening (banken, adviesbureaus, transportbedrijven) blijft niet achter. Er worden nog nieuwe industrieterreinen aangelegd, maar wellicht zullen ook die dienstverlenende bedrijven op die terreinen een plaats vinden.

In 2008 zijn in Nunspeet volgens de Kamer van Koophandel 1693 bedrijven werkzaam op een beroepsbevolking van bijna 10.000 personen. De meeste van die bedrijven zijn dienstverlenend en klein. Philadelphia is een duidelijke uitzondering op deze regel. Na 1950 is na de landbouw de industrie de belangrijkste werkverschaffer in Nunspeet geworden. Deze heeft zijn rol weer moeten afstaan aan de dienstverlenende sector en dit zal voorlopig wel zo blijven.

Wat betreft Elspeet is alles wat kleinschaliger vergeleken bij Nunspeet.

In 1950 zijn er natuurlijk een smid en een aantal timmerlieden en metselaars geweest, die waren in ieder dorp aanwezig. In de afgelopen jaren zien we dat er in Elspeet relatief veel aannemers en hoveniersbedrijven zijn ontstaan. Ook garages en een enkel transportbedrijf. Veel Elspeeters trekken naar de omliggende plaatsen om te werken.

Bronnen:

- Centraal Bureau voor de Statistiek
- Algemeen overzicht van verschillende facetten van het gemeentelijk beleid van de gemeente Ermelo geschreven in 1951

Luchtfoto B&C